

Cařihrad nejlepším přístavem pro Rusko

PRO POKROK UPRAVIL OTAKAR CHARVAT

Od samotného počátku války a zvláště pak od té chvíle, kdy Německo přinutilo Turecko k připojení se k centrálním mocnostem, bylo všeobecně a autoritativně prohlášováno, že Rusko neuzavře žádného míru, dokud nebude jisto, že získá Cařihrad. Méně je známo, že Rusko touží po jiném "okně na moře," které má mu opatřit záliv Alexandretta. A přece tato druhá tužba je hlavní příčinou podstoupení velké kampaně v Arménii a může být jednou z nejzávažnějších podrobností konečného jednání o mír.

Několik století uplynulo od té doby, kdy ruský car Petr Velký snažil se získati pro svoji říši otevírací dveře na teplém moři. Legendy vypravuje, že ve své poslední vůli nařídil svým následníkům, aby neutekali v této snaze a předpověděl, že Cařihrad dostane se do ruské ruky. Ač už je něco pravdy na této legendě anebo ne, tolik je jisto, že Rusko od dob Petra Velkého nepřestalo usilovati o Cařihrad. Po dvakrátě v posledním století ruské armády stály před Stambulem a po třetí, za Krymské války, uskutečnění ruského snu bylo znareno jenom anglo-francouzskou výpravou k Černému moři.

Před kongresem v Berlíně Rusko došlo téměř všeho, po čem toužilo. Ruské armády dostihly až k San Stefanu a poražené Turecko dalo svůj souhlas k podléhání míru, které znamenaly konec osmanského panství v Evropě a vytvoření Bulharska, které mělo být ve službách Ruska. Ale v Berlíně mírová smlouva ze San Stefanu byla roztrhána a velké oběti Ruska vyzněly na prázdno, když Rakousko, Anglie a Německo rozhodly o jiném uspořádání záležitostí.

Anglie ale od té doby změnila svoje náhledy ohledně Cařihradu. Angličtí státníci již před zahájením války nebyli nepřátelskými k plánu o získání Cařihradu Ruskem. Zbudování Suezského průplavu změnilo situaci na Blízkém Východě a Anglie, jsouc pevně usazena v Cairu a Port Saïdu, nemusela pohlížeti s obavami na postup Ruska ku Galipolskému poloostrovu. A více než to, mezi Londýnem a Petrohradem došlo k dohodě o rozdělení zájmových sfér, dle které Mesopotámie a jižní Persie byla ponechána Anglii. Tato dohoda přinesla likvidaci starých rozporů, podobnou proslulé anglo-francouzské dohodě v roce 1904, která změnila počátek nové éry v evropské historii a vedla přímo k nynějšímu konfliktu.

Postup velké války v Evropě prokázal, jak nutným pro bezpečnost Ruska je ovládnutí úžin Dardanelských. Když Turecko vstoupilo do války, Rusko bylo automaticky odříznuto od spojení, s výjimkou Archangelska a Vladivostoku, uzavřených ledem více jak polovicí roku. Zatím co Turci zatrasili jižní brány v Bosporu a Dardanelách, Německé uzavřely brány severní v Baltickém moři.

Hlavně touto izolací se dá vysvětliti velká katastrofa, která postihla ruské armády na Dunaji před více jak rokem, katastrofa, která mohla být odvrácena, kdyby Francie a Anglie byly schopny opatřit stěbelivo Rusku, jehož armády, dosud vítězné, byly poraženy následkem nedostatku válečného materiálu. Pro Rusko vstup Turecka do války znamenal větší poškození a po tak dlouho, dokud Německo bude schopno kontrolovati oba břehy Dardanel, situace tato potrvá. Teprve až Rusko získá přístup k otevřenému moři, bude neuvěřitelně otevírací dveře a bude schopno čeliti německým plánům, které odhaleny byly v průběhu přítomné války.

Stejně je nyní známo světu po své rozhodnutí Ruska zmoeniti se Cařihradu. Jakmile car získá pádu na kterémkoliv břehu úžin, Černé moře stane se ruským jezerem. Severní Malá Asie, udržová

vaná na východě Erzerumem a Trapezuntem, na západě pak Skutari a Bigha poloostrovy, stane se ve skutečnosti ruským protektorátem. Anglie a Francie poskytly těmto plánům své schválení. Francie již upustila od zájedy, která vedla Napoleona Třetího, aby spojil se s Anglií pro Krymskou válku a zanechala Francii bez pomoci Ruska ve franko-pruské válce v roce 1870. Anglie pak, uvědomivši si velké německé nebezpečí, také změnila svoje stanovisko. Mezi Itálií a Ruskem dávno již záležitosti, o které se jedná, jsou vyřízeny a pád centrálních mocností bude doprovázen pádem Cařihradu do ruce Slovanstva a Rus trvale se usadí na základech Byzantského panství.

Ale není to jenom zmoenění se Cařihradu, na kterém dohodli se nepřítelé Německa. Uplně zrovnání turecké neuvěřitelnosti je jiným opatřením, jež má ještě dalekosáhlejší význam. Ve všech kapitolách spojení dnes existují mapy, na nichž vyznačeny jsou linie budoucí Malé Asie, naznačující, jak vypadati bude, skočí-li tato válka vítězně pro spojence. Turecko, které dnes má říši tříkrátě tak velkou jako je evropská Francie anebo Německo, bude omezeno na několik tisíc čtverečních mil v srdci Malé Asie, starým to domovem Osmanů, a ruské, francouzské, italské a anglické protektoráty pokrývati budou zbytek tohoto území, nedojde-li vedle toho k dohodě o mezinárodně řízeném státu v okolí starého Jerusalema.

Přirozeně nejzávažnější z těchto zájmových sfér je ruská, která zároveň je nejnebezpečnější. Rusku má připadnouti také zbytek tureckého panství v Evropě s Drinopolí, leč by Rusko dalo přednost zakončení aliance Bulharska nabídnutím mu oné části Thracie k Eos-Midia linii, která patřila Bulharsku po několik týdnů po první balkánské válce. Jižně od úžin dardanelských dva poloostrovy, Skutari proti Cařihradu a Bigha proti Gallipoli, mají připadnouti Rusku.

Vedle toho ale Rusko vyznačilo si velkou zájmovou sféru, vedoucí od Kavkazu až k zálivu Alexandretta, přímo přes celý poloostrov Malé Asie, zahrnující všechny krajiny, obydlené Armeny, Velkou Armenii, okolí Erzerumu a Malou Armenii v Amanských horách a planině Adana. Hrozná masakrování Armenů v posledních měsících, jehož účelem mělo být úplné vyhlazení arménského národa, mělo v důsledku úplnou dohodu mezi spojenci, že křesťanské národnosti v Malé Asii nesmí být zrušeny vráceny pod osmanské panství.

V zálivu Alexandretta dostane se Rusku skvělé základny obchodní a pro válečné loďstvo. Není pochybnosti o tom, že Rusko v takovém případě přičiní se o to, aby zřídilo dobré spojení po železnici s vlastní svou říší. Toho došlo bylo by použitím Bagdatské železnice, která vede od Cilicanských Bran v pohorí Taurus do úžin hornějšího Eufratu. Použitím hornějšího toku této řeky může Rusko zříditi novou železnici od Kavkazu skrze Erzerum až k Středozemnímu moři. Jenom anglické držení ostrova Cey, který čelí zálivu, může poněkud oslabiti hodnotu ruské posice, ale jestliže Anglie, jak už dříve bylo naznačeno, předá ostrov ten Řecku, ruská posice bude ještě lepší. Na mapě můžeme viděti, že ruským plánem je rozpáhnutí rámeč od přítomného ruského území až k moři Středozemnímu a ruka ta držeti bude oba břehy zálivu Alexandretta, jenž bude jednou z nejdůležitějších obchodních základen ve Středozemním moři v budoucnosti.

Jestliže splněny budou naděje Ruska, pak získá v Evropě 10,000 čtverečních mil tureckého území s 1,900,000 obyvateli a v Asii 187,850 čtverečních mil území s 6,100,000 obyvateli. Celkem 198,750 čtverečních mil území a 8,

KRÁL RUMUNSKÝ A CAR RUSKÝ.

Král rumunský a car ruský byli fotografováni při příležitosti jedné z konferencí, kterou pamovnici této války měli krátce před tím, než Rumunsko vstoupilo do války na straně spojenců.

000,000 obyvatelů. Z tohoto území, rovnajícímu se rozloze Španělska, méně než třetina tvořila by polo-neuvěřitelně arménským stát pod ruskou protekcí. Tento stát obsahoval by vilajety Karput, Sivvas, Adana a Erzerum s kusy jiného území. Ale i když Arménie získá jednotnost, její politické osudy zůstanou v ruských rukou. Jak mnoho Armenů přečká přitomné vraždění Turky a Kurdy je jinou otázkou.

Takové naděje činí si Rusko, dojde-li k rozdělování tureckého panství. Přejde-li získati Cařihrad, Drinopol a Bospor se severním břehem moře Marmarského a jeho ostrovy spolu s celou Armenií, Kurdistan a državy na obou březích hlubokého zálivu Alexandretta k místu, kde Bagdatská železnice blíží se k moři Středozemnímu. Není pochybnosti o tom, že v průběhu doby záliv tento stal by se terminálem ruské železnice, vedoucí středem tohoto území k Eufratu a svahům Kavkazu a odtud pak tunelem do evropského Ruska.

V poměru k těmto ruským požadavkům nároky Francie, Italie a Anglie jsou mírné. Francii má se dostati celé Syrie, od zálivu Alexandretta až k Palestině, území, na němž žije 110,000 čtverečních mil, na němž žije 3,500,000 obyvatel. Beirut, Aleppo, Damasch, Antioch a Homs mají připadnouti Francouzům. V této krajině Francouzové mají největší zájmy. Mají zde hlavní železnice, doky v Bejrutu a po řadu let politická práva v Lebanonu. Obyvatelstvo ve francouzské zájmové sféře ne-sestává z Turků, nýbrž z Arabů. Tito již dávno přejí si dostati se z tureckého jarma a francouzské koloniální zkušenosti v arabské

severní Africe prospějí Francouzům ve velkém úkolu v těchto místech.

Nová francouzská kolonie rozšiřovala by se od moře Středozemního až k arabské pustině a k západnímu břehu Eufratu. Dotýkala by se Palestiny na jihu a ruské zájmové sféry na severu, ne příliš daleko od Alexandretta. Je možné, že, ukáže-li se, že zionistický stát v Svaté Zemi je nemožný, také Jerusalem dostal by se do francouzské moci. To by ale spočívalo na další dohodě.

Anglie získala by Mesopotámii se dvěma vilajety, Basrou a Bagdadem, celkem asi 100,000 čtverečních mil rozlohy a asi 1,500,000 obyvatel. V tomto území opět by byli Arabové a nikoliv Turci. Také turecké državy podél Rudého moře dostaly by se pod anglickou kontrolu, několik mil se za to, že Angličané k válce náboženským nesnáším nebudou se pokouseti získati Mekku a spokojí se tím, že tu budou mít šerifa, který přátelsky nakloněn bude Anglii. Egypt Anglie již připadla ku svému koloniálnímu panství.

Co získají Italové při tomto dělení, není doposud jasno. Zdá se být ale jisté, že Italové získají celé jižní pobřeží Malé Asie, od Rhodusu až k ruské zájmové sféře v Alexandretta. Italské državy rozšířeny budou i do vnitrozemí a pojímají budou vilajet Konia. To bylo by celkem asi 40,000 mil území s 1,000,000 obyvatelstva. Právě se ale také, že Itálii má býti také přičten vilajet Smyrna, který má rozlohy 26,000 čtverečních mil a 2,500,000 obyvatel. Tato provincie byla nabídnuta také Řecku před rokem, když spojenci snažili se získati pomoc krále Hel-

lenů za účelem zachránění Srbska. Venizelos radostně přijal tuto nabídku, jejíž splnění připadlo by k Athénám více jak 1,500,000 Řeků a obnovilo by starožitné državy řecké v Malé Asii. Ale král Konstantin odepřel přijmouti tuto nabídku, zamítnuv i neblížený ostrov Cyprus, na kterém nalézá se 350,000 Řeků.

Řecko bude mít asi sotva druhou příležitost získati Smyrnu a všechno zlá se nasmělovati tomu, že přitěna bude Itálii. Kdyby se tak stalo, Italie získala by kolonií v rozloze 65,000 čtverečních mil s 3,500,000 obyvatelů. Měla by pak nejhobštlí část Malé Asie v rukou, ale měla by tu velké kmenové nesnáze s ohledem na skutečnost, že většina obyvatelstva jsou Řekové, toužící po tom, aby jejich politické osudy byly spojeny s onými jejich bratři v neodvislém království při Egejském moři.

Vedle těchto držav na první řadě, Italie by jistě udržela si také ostrov Rhodes a snad i Dodekanesos v skupině Egejských ostrovů, kterých zmoenila se během války v Tripolsku a které od té doby drží ve své moci. I na těchto ostrovech bydlí Řekové, kteří neobávají se příliš přátelsky ku svým italským pánům.

Zbývá zmíniti se o zbytku Malé Asie, která má být ponechána Turkům, aspoň dočasně. Vyjímaje Smyrnu, která buď připadne Itálii anebo Řecku, zůstávají vilajety Brussa, Angora a Castamuni s jinými ještě lnsy území, dohromady 70,000 čtverečních mil, na němž žije 4,000,000 lidí. Jestliže Osmanům přitěna bude i Smyrna, pak zbytek jejich říše bude mít 100,000 čtverečních mil rozlohy a celkem 9,500,000 obyvatel.

To je nejvíce, co spojenci mají v úmyslu Turecku ponechati z říše, která nyní má 700,000 čtverečních mil rozlohy a 21,000,000 obyvatel. Kapitolem této omezené říše Osmanské stala se by Brussa a evropské a arabské panství turecké by bylo přivedeno ku konci.

Jak už svrchu podotčeno, Rusko by nejvíce získalo, kdyby Turecko bylo pokořeno a došlo k jeho rozdělení. Získáním Cařihradu a obou břehů úžin dardanelských, Rusko stalo by se páncem přístupů k teplým vodám, po kterém dlouho toužilo. Zaujímá obou Armenii a přiblížením se k Alexandretta v moři Středozemním, Rusko odráželo by Malou Asii od ostatního kontinentu a snad v budoucnosti připojilo by ku svému území i to, co zbylo by Turkům. Tím způsobem získalo by Rusko přístup po souši k úžinám dardanelským a celé jižní pobřeží Černého moře. Anglické, francouzské a italské zájmové sféry mohou býti dobře považovány Ruskem za území, určené k pádu pod jeho kontrolu, až nastane doba obnovy Byzantského panství pod ruskou kontrolou.

STARÉ A MODERNÍ PŘÍSTROJE VÁLEČNÉ.

Stráživá evropská válka je podnětem vynálezovým duchům

aby budovali nové a nové přístroje válečné, které ničí životy lidské ve velkém a rozmnožují hrůzy bojů. Soupeřící strany připravují si stále nová překvapení a jeden úspěch na tomto poli následován je druhým. Německí připravili svým nepřítelům mnohá překvapení, počítaje v to obrovité hmoždíky, zdokonalené ponorky a Zeppelinů. Ale i druhá skupina nezahálá a je stejně činnou ve vynalézání nových válečných strojů, které představují v ničivosti všeobecně, čeho až doposud při vedení války bylo užíváno. Posledním anglickým trumfem jsou obrněné automobily, podobající se celovým housenkám.

Moderní bojovník byl vychován a oekávání ojedinelých a mocných vynálezů, určených k ničení lidských životů a tak velké anglické "kádě" způsobily spíše zvědavost než hrůzu. Tyto anglické obrněné automobily, které jsou schopny překonávati všechny překážky a raziti si cestu přes zákopy a stráně, jsou pozoruhodným vytvořením moderní válečné techniky a překonávají všechno, co až doposud na evropských bojištích se objevilo. Ale i stará doba byla plna takových válečných překvapení, která měla způsobiti zmatek v armádách nepřítelů.

Při přehlídce historie vedení války mezi civilizovanými národy shledáme, že jedním z prvních nástrojů ničivých byl legendární obrovitý dřevěný kůň, kterého nechal zbudovati Ulysses a nechal odvésti na planinách Ilie před městem Troja. Trojané domnívali se, že kůň ten je obětí pro bohyni Athénu a pobídnuti zrádným Simonem, zborili část hradeb, aby obrovského koně mohli vtáhnouti do města. Za noci ale, jak legenda vypráví, ukrytí bojovníci v dřevěném koni, dostali se ven, otevřeli brány svým spolubojovníkům a způsobili zkázu města krále Priama a docílili pomsty na lidu, který poskytl přístřeší Parisovi a krásné, ale falešné Heleně Trojanské.

Jedním z nejhroznějších válečných přístrojů starých dob byl bitvěvní slon, kterého použil Pyrrhos, ve svých proslulých "Pyrrhových vítězstvích" nad Římany. Dvačetlčetlo obrovských zvířat použito bylo v bitvě u Heraclea roku 280 před Kristem. Obrovitá tato zvířata způsobila poplach v řadách Římanů a tito dali se na útek. Po prvních zkušnostech ale Římané se vrátili a po té již nejezdili před velikými tímto zvířaty žádného strachu.

"Řecký oheň" byl jinou pozoruhodnou válečnou zbraň, které užíváno bylo v bojích v dávnověku. O této horlící směsici činí se první zmínka v roce 424 před Kristem. Ohněm tímto podnikány byly útoky nejenom na moři proti nepřátelskému loďstvu, ale i na souši proti městům a nepřátelským vojenským táborům. Střelný prach měl dalekosáhlejší důsledky na změnu vedení války než jakokoliv jiného před tím. Zavedením střelného prachu na bojištích pomin byl konec výhodám rytířů a obrnění a nové metody ve vedení války bylo nutno zaváděti.

Netrápí jej to.

"Právě jsi, příteli, tak smuten? Co tě trápí, že se tváříš tak kysele?"

"Díky mne trápí a mám velké trápení."

"Ale to bych se nad tím netrápil. Já jsem v podobném postavení, ale starosti takové ponechávám vždy svým věřitelům."

Podzimní choroby.

Nyní je doba svalového a kloubového reumatismu a neuralgie. Proto je na čase užívati Trinerův Liniment k bezpečné úlevě bolesti. Iba určen jen k masáží, nesmí se užívati vnitřně. Cena 25 a 50c v lékárnách, pošlou 25 a 60c. V této době trpí dále mnozí nastoupením v hlavě a na prsou, kašlem, zádnem průdušek, boloum v krku atd. Nemečkejte a užijete spolehlivý a rychlý lék, jímž jest Trinerův Mírntel kaše. Cena 25c. Josef Triner, velkovýrobec léků, 1323-1329 So. Ashland ave. Chicago, Ill. — Advertisement.

PREHLÍDKA TRICITI TISÍC AMERICKÝCH VOJÁKŮ NA POMEZI.

Před nedávnem 30,000 amerických vojáků postrobeno bylo přehlídce velicech důstojníků. Byl to nejdelší průvod amerického vojska, kdykoliv uspořádán v této zemi od velké přehlídky severní armády ve Washingtoně na sklonku občanské války.